

Školní docházka je zkušenost, která je společná pro většinu dětí na celém světě, je místem, jehož prostřednictvím společnost připravuje děti a mládež na jejich budoucnost i pro budoucnost celé společnosti. V této souvislosti je třeba přiznat, že školní docházka není pro každé dítě pozitivní zkušeností. Můžeme

jmenovat celou řadu příkladů, jako například nevytápěné budovy, nedostatek pitné vody, ergonomicky nevhodný školní nábytek, vysoká hloučnost, nevhodný materiál, tělesné tresty, ponižování, šikana, nepřiměřené tempo školní práce, nedostatek školních pomůcek, školní aktovky vážící pět a více kilogramů a mnoho

dalšího. Je srozumitelné, že tyto podmínky ovlivňují nejen pocity dětí, ale samozřejmě také jejich chování a ve výsledku vedou ke snižování školní úspěšnosti. Blokují tak naplňování potenciálu dětí. Některé děti jsou vystavené negativním podmínkám i mimo školu. Pokud se jim nedostává jisté korekce

a vzoru, jejich potenciál je ohrožený. Proto byl mezi Rozvojové miléniové cíle přijat i cíl, který se nezaměřuje jen na dosažení plné školní docházky pro všechny děti, ale jehož smyslem je dosažení toho, aby školní práce vycházela zejména z respektu k nejlepšímu zájmu dětí. To předpokládá provoz bezpečných

a ochraňujících škol, adekvátně vzdělané a profesně připravené učitele, zdroje a podmínky v prostředí školy. Současný důraz na rozvoj sociálních kompetencí žáků je veden hlavně snahou podpořit jejich vzájemnou úctu, respekt a spolupráci. Tato myšlenka předznamenává současnou renesanci školy. Ze školy,

která byla v době osvícení nositelem racionální inteligence a informovanosti, se postupně stává místo kultivace sociálních a emocionálních dovedností. Je třeba přiznat, že současná škola již není pro rodiče a často ani pro většinu žáků výhradním zdrojem nových informací, ale měla by být místem, kde se

uplatňuje multidimenzionální koncept rovného přístupu ke všem dětem a k jejich základním potřebám, který vytváří předpoklad pozitivního prožívání školní docházky. Různé školy se zaměřují často jen na kvalitu vzdělávání, nicméně je třeba konstatovat, že model Školy přátelské dětem předpokládá společně zaměřený

přístup nejen k vlastnímu učebnímu procesu, ale také k jeho podmínkám, osobnostem dětí, schopnostem učitelů a začlenění školy do komunity dětí v dlouhodobém horizontu. Cílem tohoto textu je stručné seznámení s konceptem Školy přátelské dětem, jeho klíčovými principy, prostředím školy bezpečné, ochraňující

a přátelské dětem a také důraz na zvýšení kvality výchovy ke zdravému životnímu stylu a podpoře zdraví. Role učitelů, kvalita učebních pomůcek, interakce učitelů a žáků ve třídě, využití nových technologií, začlenění nových forem projektové výuky, inkluzivní vzdělávání všech dětí v dané komunitě, role pomocných

pedagogických pracovníků nebo osobních asistentů je otázkou patřící výlučně do rezortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a proto jí nebude věnována v této publikaci pozornost. Středem zájmu veřejného zdraví je otázka vhodných podmínek pro školní práci a těm budou patřit další stránky této

publikace. Vzhledem k tomu, že každé dítě ve své životní dráze čeká - nikoli zanedbatelný - počet let strávený ve škole, který i pro děti se základním vzděláním představuje více než desetinu délky jejich života, je zcela logické, že podmínky pro školní práci, od jejíž kvality se odvíjí nejen spokojenost jednotlivce,

ale i společnosti, jsou základním stavebním kamenem úspěšné školní docházky. Je třeba otevřeně konstatovat, že program Škola přátelská dětem oslovil zejména rozvojové země, ve kterých je doménou školní docházka jako taková, zajištění pitné vody, základních učebnic, počet dětí ve třídě apod. Přesto celá řada

evropských zemí na základě klíčového přístupu nejlepšího zájmu dětí postupně rozšiřuje a transformuje školní prostředí tak, aby jednotlivými kroky program Přátelské školy naplňovala. V Evropě se tak můžeme setkat s řadou příkladů dobré praxe rozmanitých projektů. Absence certifikace mezinárodního programu je příčinou

neurčitosti kritérií, což může někdy ztěžovat způsob realizace a hodnocení projektu. Na druhé straně respekt klíčových principů Školy přátelské dětem dává škole, komunitě a celé rodičovské veřejnosti svobodu jedinečného a kreativního přístupu k jejich naplňování na základě místních podmínek, potřeb a přání.

Přestože denně chodí do školy více než jedna miliarda dětí na světě, nemůže existovat jediný vzor školy, protože každé dítě má jiné potřeby. Smyslem našeho modelu Škola přátelská dětem je zajistit bezpečné a ochraňující učební prostředí, bez diskriminace, s širokou nabídkou inspirace pro vlastní

pedagogický proces, které naplní specifické potřeby dětí. Tento model má čtyři východiska: vzdělávací proces musí probíhat s respektem k nejlepšímu zájmu dětí, prostředí školy musí být bezpečné, zdravé a ochraňující, je nezbytná vysoká odborná erudice učitelů a dostatek zdrojů, velmi důležitá je klíčová

ochrana a podpora práv dětí. Rámec modelu předpokládá, že prostředí školy bude pracovat s takovými nástroji, které budou rozvíjet schopnosti dětí. Smyslem modelu je zajistit, aby žádné dítě nebylo v nevýhodě a aby každé dítě mohlo plně rozvinout svůj potenciál. S tím úzce souvisí otázka školní zralosti dětí,

a proto v mnoha zemích dochází k integraci předškolního a školního vzdělávání na straně jedné, ale na straně druhé také dochází k integraci celoživotního vzdělávání a školního vzdělávání. Cílem integrace celoživotního vzdělávání v rámci začleňování škol do komunity je zvyšování informovanosti, ale

také podpora a rozvoj rodičovských kompetencí. Některé dílčí poznatky ukazují, že jde o nákladově efektivní investice do budoucnosti dětí, které přinášejí ekonomický i sociální benefit. Školy přátelské dětem znamenají integraci dětí se zdravotním postižením, dětí se specifickými potřebami a dětí všech menšin

s podporou využití jejich mateřského jazyka ve škole. Školy respektují kulturní a sociální odlišnosti některých dětí a naopak je využívají pro obohacení vzdělávacího procesu. Koncept Škola přátelská dětem vychází z respektu práv dětí, který je charakterizovaný následujícími zásadami. Škola je významný

osobní a sociální prostor v životě dětí, a proto je třeba, aby splňoval určité požadavky na bezpečnost a podporu citového a psychického rozvoje. Učitelé jsou jedním z nejdůležitějších faktorů při vytváření otevřené komunikace a interakce. Děti potřebují respekt, podporu, ochranu, motivaci a stimulaci

k rozvoji svého potenciálu. Rodiče aktivně spolupracují se školou, účastní se nabídek školy pro celoživotní vzdělávání rodičů a členů komunity. Přátelská nabídka školy je pestrá i v oblasti naplňování potřeb dětí a v mimoškolních aktivitách. Základním posláním škol je realizace práva dětí na poskytování

vzdělání v dobré kvalitě. Tím ale samozřejmě jejich poslání nekončí, pokračuje dalšími povinnostmi, k nimž patří například pomoc dětem učit se, co je třeba se naučit, využití nových technologií, zlepšování pohody během pedagogického procesu, zajištění bezpečného a ochraňujícího prostředí bez přítomnosti

násilí a zvyšování motivace učitelů k dalšímu vzdělávání. Žádné dítě nesmí být vylučováno ani diskriminováno. Je třeba poskytovat bezplatné, povinné a dostupné vzdělání i dětem z ohrožených rodin a respektovat rozmanitost sociokulturního zázemí dětí včetně naplňování všech specifických potřeb dětí.

V rovině pedagogického procesu je nutno podporovat kvalitní výukové procesy s individualizací výuky, která odpovídá vývojovým potřebám každého dítěte. Předpoklad možných rizik a nebezpečí, která by mohla ovlivnit pobyt či cestu do školy, může být ukázkou zapojení všech dětí, učitelů i rodičů tím

způsobem, že každý vypracuje školní bezpečnostní mapu, která může předvídat bezpečné a nebezpečné prostory a aktivity. Jedná se třeba o místo nejčastějších pádů, vysoký schod ve tmavém prostoru, místo, kde se nejčastěji odehrává šikana nebo sexuální obtěžování apod. Na základě toho je pak vypracována mapa

prevence, třeba v podobě změny osvětlení, uzávěry prostoru, zvýšeného pedagogického dohledu v určitých prostorech, změny režimu přestávek apod. Na základě prevence lze postupně odhalit rizika určitého negativního jevu, jehož důsledkem je snížení pocitu osobní pohody a zdraví dětí ve škole. Vůči rizikovým

faktorům lze potom úspěšně postupovat stejnou metodou a opět vypracovat a přijmout preventivní opatření k jejich minimalizaci nebo dokonce úplnému odstranění. Stejný způsob lze zvolit také pro bezpečnou dopravu do školy, zdravé sezení ve školní učebně, zdravé školní stravování, minimalizaci šikany atd. Všichni víme,

že již existuje program Škola podporující zdraví, jehož koncept byl v roce 1997 vypracován za podpory Ministerstva zdravotnictví České republiky. Zjednodušeně si lze představit, že tento model přijal za své principy školy podporující zdraví, ale významně ho doplnil a obohatil o respekt k právům dětí. Článek 3 Úmluvy

o právech dítěte říká, že je třeba při každé činnosti, která se dotýká dětí, respektovat jejich nejlepší zájem. Škola takovým prostředím jistě je, a proto se právě naplňování tohoto článku stalo hlavním heslem projektu Škola přátelská dětem. Je naprosto samozřejmé, že významnými aktéry podpory zdraví dětí jsou rodiče

a učitelé. Proto se škola stala klíčovou institucí pro podporu zdraví a z logiky věci také pro ochranu zdraví dětí. Program Škola podporující zdraví byl v České republice po roce 1989 první, který přinesl ucelený pohled na postupnou změnu pojetí existující školy, vzdělávání a pedagogiky z hlediska očekávaných

perspektiv a trendů společensko-politického vývoje, mezi něž patří strategie podpory zdraví obyvatelstva. Je proto koncipován jako dlouhodobý program pro každou jednotlivou školu a tím přispívá k procesu zkvalitňování českého školství jako celku. V roce 2001 byl zpracován program Mezinárodní bezpečná škola.

Ten zastřešuje aktivity, které vedou ke snížení úrazů a násilí ve školním prostředí a vychovávají děti k nenásilnému chování s osvojenými preventivními návyky. Dnes lze konstatovat, že model Školy přátelské dětem se stává dalším důležitým mezníkem ve společenském rozvoji. Jeho ambicí je kromě podpory a ochrany

zdraví, tvorby přátelského prostředí bez zdravotních rizik a správně organizovaného pedagogického procesu také otevřené partnerství s rodinou a komunitou a zejména prevence úrazů a násilí. Nezanedbatelný je také široký respekt ke všem právům dětí, který je předpokladem demokratické výchovy zaměřené na

posilování tradičních humanistických ideálů a občanské zralosti i angažovanosti. Škola, stejně jako celá společnost, v současné době zažívá řadu výrazných proměn především pod vlivem nových technologií, ale i společenských změn. Transformace školy nemůže být dnes úspěšná bez spoluúčasti a spolupráce dětí. Je to do

jisté míry podobný proces, jakým se mění zdravotnictví z řady mnohalůžkových nemocnic s možností dlouhodobé hospitalizace v sérii vysoce specializovaných ambulancí a denních stacionářů. Tak se mění také škola. Z prostředí školy, do které bývá dětem umožněn vstup jen pár minut před začátkem vyučování s následným

přísně strukturovaným režimem a opětovným uzamknutím školy po skončení vyučování, se nabízí alternativa přátelského prostředí školy, která bude otevřená v určitém režimu nejen pro děti, ale i jejich rodiče a celou komunitu. Škola by se měla stát místem přátelského setkávání s cílem osvojovat si nové dovednosti,

diskutovat nad novými informacemi i jejich využitím v praxi, a také být místem demokratické participace dětí s podporou projektového vyučování nejen dětí, ale i jejich rodičů a celé komunity. Tedy škola v nové roli jako místo kultivace sociální a emocionální inteligence. Základní podmínkou kvality školy,

stejně tak, jako tomu je u Zdravé školy, je bezpečné a podnětné sociální prostředí. Jeho vliv se projevuje v tom, že posiluje motivaci a zlepšuje neuropsychické předpoklady žáků i učitelů k plnění úkolů a úspěšnému zvládnutí svých rolí tím, že důsledně respektuje specifické potřeby každého jednotlivého dítěte i celé

skupiny, respektuje právo dětí na rovný přístup i toleranci odlišností. Dalším aspektem je, že navozuje pozitivní prožívání, čímž snižuje riziko aktuálního stresu, ale také riziko střetu doznávajících negativních jevů do aktuální výuky a v dlouhodobém horizontu posiluje vyrovnanou sebekoncepci dítěte. Cílem obou

projektů, tedy jak Zdravé, tak i Přátelské školy, je rozvoj sociálních kompetencí tak, aby úcta ke zdraví a schopnosti odpovědného chování za své zdraví i zdraví druhých osob patřila mezi celoživotní priority. To samozřejmě vyžaduje respekt nejlepšího zájmu dětí, toleranci kulturních odlišností, ale

zejména soulad mezi proklamovanou tezí a reálným chováním školy i učitelů. Právě oblast výchovy ke zdravému životnímu stylu by měla být společným jmenovatelem nejen profesní přípravy všech pedagogů, ale i jejich osobní odpovědnosti v reálném vzdělávacím procesu. Tato fakta můžeme shrnout tak, že model Škola přátelská

dětem je zaměřen na rozvoj potenciálu dětí tím, že se soustředí na podporu všech práv dětí optikou jejich nejlepšího zájmu. Zaměřuje se nejen na vzdělávací výukový proces, ale také na zdraví, bezpečnost, výživu dětí, pocit osobní pohody dětí ve škole, profesní zdatnost učitelů, metody učebního procesu

a v neposlední řadě také na participaci dětí, na vytváření přátelského prostředí a podmínek pomáhajících dětem k osvojení jejich žákovské role. Je důležité si uvědomit, že možnost volby při realizaci konkrétních cílů modelu Přátelské školy závisí na dynamice interakce mezi teoretickými východisky a možnostmi

praxe. Model Škola přátelská dětem není dogma, ale stále se měnící proces na základě klíčových principů, vyvíjející se nejen v souvislosti se společensko-vědním pokrokem, ale také v přímé závislosti na profilu žáků a osobnostech učitelů. Je nutno poznamenat, že role učitelů je v Přátelské škole zcela zásadní

od jejího naplnění se odvíjí celá úspěšnost projektu. V roce 2004 byla publikována zpráva, která popisovala dosavadní zkušenosti s realizací modelu Školy přátelské dětem. Zjistilo se, že existuje široká variabilita konkrétních projektů, ale zejména velká odlišnost mezi různými zeměmi. Je zcela logické,

že takzvané přátelské školy v některých rozvojových zemích řeší zcela zásadní otázky, jako dostatek pitné vody, střechu nad hlavou apod., jiné se věnují rovnému přístupu ke vzdělání pro dívky i chlapce, integraci s předškolním vzděláváním, další školy vycházejí zejména z lidskoprávní výchovy a ochrany před

všemi formami násilí a úrazů. V některých evropských zemích se daří otevřenému partnerství s komunitou a školy zde sehrávají opravdu klíčovou roli v celoživotním vzdělávání nejen rodičů dětí, které školu přímo navštěvují, ale také všech ostatních členů dané komunity s cílem zvyšovat jejich informovanost

a podporovat sociální kompetence. Předběžné studie ukazují, že se transformací školy ve školu přátelskou postupně mění i klima komunity, které se stává přátelským, o čemž svědčí pokles nežádoucího chování a naopak nárůst společných akcí, zábavy a rituálů. Je třeba si uvědomit, že vzdělávání není privilegium

děti, ale povinnost společnosti vůči dětem. Hlavním principem projektu proto je, že škola je otevřená a vítá všechny děti bez jakéhokoli rozdílu. Škola nemůže pasivně vyčkávat na děti, které do ní přijdou, ale musí předem vytvářet prostředí, které bude přátelské pro všechny děti a pro všechny děti bude mít škola

prostředky a způsob, jak je přivítat. Zvláštní pozornost je třeba v této souvislosti věnovat demokratické participaci, která je jedním z klíčových principů a představuje interakci mezi žáky a učiteli i managementem školy. Tento princip není v našich školách dostatečně implementovaný, což stále souvisí s problémem

přetrvávajícího podceňování dětí a mládeže, tak typického pro naši společnost. Přátelské prostředí školy se samozřejmostí respektuje fakt, že excelence ve vyučování může být dosaženo jen aktivní participací, jako je tomu v ostatním světě. Je třeba si přiznat, že pro takový způsob komunikace přichází do školy

připravena jen malá část dětí. To podporuje záměr Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy rozšířit a podporovat předškolní přípravu dětí na školu. Srdcem vzdělávání na každé škole je interakce mezi žáky a učitelem a je také jedním z klíčových principů. Cílem je rozvoj potenciálu dětí. Jestliže má škola

usnadnit využití potenciálu dětí, musí sama současně přispívat k budování jejich sebeúcty a respektu k druhým lidem. Opakovaně se ukazuje, že školní prostředí hraje důležitou roli v rozvoji vývojového potenciálu dětí, a proto se World Education Forum, které se konalo v roce 2000 v Dakaru, shodlo na tom, že bezpečí,

zdraví, inkluze a rovnost jsou ve vzdělávacím prostředí zdroje vedoucí k excelenci vyučování. Ukazuje se, že dva výše jmenované principy spolu souvisí a jeden umocňuje nebo brzdí druhý. Škola přátelská dětem by měla být hlavním východiskem urbanistického plánu komunity a měla by být součástí jeho kulturního podtextu.

Úkolem architektů je postavit školu (pokud budova školy stojí, navrhnout úpravu a vzájemnou provázanost komunity), která bude mít kouzlo přitažlivosti pro děti, umožní vytváření bezpečného prostředí pro všechny děti, umožní specifický režim pro děti se zdravotním postižením a děti se specifickými učebními potřebami,

začlenění knihovny, klub volného času, dílnu pro tvořivou práci, pozemek apod., ve kterých budou zajištěny hygienické standardy. Učebny by měly být bezpečným prostředím, vybavené mobilním nábytkem různé velikosti s využitím výukové interaktivní techniky. Škola přátelská dětem by měla zahrnovat i centrum pro

intervenci dětem v akutní krizi a pomoc při zvládání školní docházky. Přátelská škola by se měla stát součástí každodenního života komunity. Nejen tím, že otevře svůj prostor v odpoledních a večerních hodinách s nabídkou různých zájmových a vzdělávacích aktivit pro děti, ale i pro rodiče s dětmi i rodiče samotné, ale

také tím, že se bude podílet na kulturním a sociálním životě komunity, kam spadá například společná příprava kulturních programů s aktivní účastí dětí nejen pro rodiče, ale pro celou komunitu. Ze strany komunity a vedení školy je třeba věnovat pozornost motivaci a podpoře učitelů. Budování bezpečného

a ochraňujícího prostředí ve škole přátelské dětem je zcela zásadní prioritou, která vychází z různých statistik o vysokém riziku nejen nemocí a úrazů, ale v neposlední řadě i některých forem interpersonálního násilí ve školách, rodinách, komunitě a společnosti. Jak ukázala první Světová zpráva Organizace

spojených národů o násilí na dětech, je výskyt násilí ve všech sociálních prostředích velmi vysoký, obdobně jako vystavení vlivu dalších zdravotních rizik, k nimž patří například znečištěné ovzduší, dostupnost legálních i nelegálních drog atd. Z tohoto důvodu by každá škola přátelská dětem měla věnovat

prevenci závažných onemocnění (očkování, v současné době také obezita), ale i prevenci úrazů, šikany, kyberšikany, sexuálního zneužívání a dalších forem násilí vysokou pozornost a začlenit je do vzdělávacího kurikula. Svým způsobem lze konstatovat, že právě tato oblast modelu školy přátelské dětem je zcela novou

kompetencí, která vychází z implementace Úmluvy o právech dítěte. Proto nepřekvapí jeho klíčová role. Charakteristiky modelů se v jednotlivých zemích v této oblasti budou nejvíce lišit v souvislosti s indexem rizika. Je-li v některých zemích klíčové zajištění pitnou vodou, potom v jiných to bude rozvoj

poradenství a podpory dětským obětem násilí, ale i dětským agresorům. Pro vlastní proces vyučování v modelu Škola přátelská dětem platí, že opouští užívané stereotypy a naopak rozšiřuje a využívá různé nové učební metody. To předpokládá změnu profesionální přípravy učitelů a podporu rozvoje jejich

osobnosti. Příprava učitelů musí být stimulující, inspirující a motivující tak, aby si učitel sám mohl na základě vyhodnocení potřeb každého dítěte ve skupině určit individuální přístup k dítěti, vybrat a stanovit formy výuky za předem domluvené spolupráce s rodiči. Jako příklad můžeme uvést konkrétní dohodu

pedagoga s rodiči na domácí přípravě podle vybrané učebnice s tím, že učitel seznámí děti s vybranými tématy například formou exkurze, vyučováním v přírodě, návštěvou muzea, knihovny apod. Principem vzdělávání je způsob učení typický pro přátelské školy: učení znalostem – učení být – učení žít společně – učení

dělat, a to v prostředí, které splňuje základní principy. Prostředí začíná s dítětem: každé dítě přispívá k diverzitě školy a má své vývojové a vzdělávací potřeby, například školní stravování, pitný režim, přestávky, relaxace, zvládání stresu, učebnice, školní pomůcky atd. Prostředí zdravé pro děti znamená,

že škola nemůže dětem garantovat zdraví, ale může významně přispět k jeho podpoře a ochraně. Bezpečí pro děti znamená nejen ochraňující prostředí, ale také nenásilnou interakci a sociální komunikaci. Nežádoucí je například agrese, šikana, tělesné tresty, obtěžování, diskriminace a stigmatizace, rizika úrazů

atd. Úmluva o právech dítěte přijatá Valným shromážděním Organizace spojených národů v roce 1989 mimo jiné říká, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už realizované veřejnými nebo soukromými zařízeními. Dále se pak uvádí, že státy se zavazují zajistit dítěti takovou

ochranu a péči, která je nezbytná pro jeho blaho. Přitom musí brát ohled na práva a povinnosti jeho rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření. Anglický originál textu obsahuje termín the best interest, který byl

přeložen jako zájem, ale v pravém smyslu slova a porozumění v tom smyslu, že se jedná o nejlepší zájem dětí, a proto s tímto českým termínem tato publikace pracuje. Je třeba si uvědomit, že ačkoli je dítě subjektem práv, vyžaduje zejména pro svou zranitelnost a bezbrannost zvláštní péči a podporu. Odborníci

nad pojmem nejlepší zájem dítěte diskutují a pro pochopení a zasazení do kontextu, uvedeme konkrétní příspěvek, který se dotýká tří aspektů. Prvním aspektem je kultura. Respekt k nejlepšímu zájmu dítěte je součástí určité kultury. Naše značně na perspektivě dospělých založená a paternalistická

kultura dosud dítěti nepřiznávala v této věci nijak velkou autonomii. Dítě samo není v takové kultuře uznáváno za natolik rozumného tvora, aby bylo schopno svůj zájem vyjádřit. Ten proto zastupují tradiční patroni dětí – rodiče, případně zástupci státu a pediatři či psychologové. Nejlepší zájem dítěte se tak

může překrývat se zájmem rodičů, případně státu či odborníků. Tato kultura stále převládá a dítě není vždy a dostatečně slyšeno a nemá šanci spolurozhodovat o věcech, které se ho bytostně dotýkají. Úmluva představuje v této souvislosti revoluci v historicky starších pojetích dětství, je výrazem

emancipačního pojetí dětství, chápe dítě jako subjekt a nositele práv. Úmluva osvobozuje dítě ze statusu závislé bytosti, když je chápe jako aktivního nositele práv, schopného vyjádřit se ke svým zájmům. Článek 12 Úmluvy říká, že státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat

své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni. Úmluva je vyvrcholením určité kulturní změny ve vyspělých společnostech, zejména v západní a severní Evropě.

Úmluva exportuje emancipační kulturu po celém světě a slouží jako nástroj kulturní globalizace dětství.